

Kultuhistorisk karakterisering och bedömning

Nye kyrka

*Nye socken i Vetlanda kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2006:118

Mattias Sörensen

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Nye kyrka

*Nye socken i Vetlanda kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport: Mattias Sörensen. Grafisk design: Anders Gutehall.

Jönköpings läns museum. Box 2133. 550 02 Jönköping Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2006

Innehåll

Ekonomiska kartan	4
Inledning.....	5
Bakgrund och omfattning	5
Karakteriseringens syfte	5
Upplägg och rapport.....	5
Kulturhistorisk bedömning.....	5
Sammanfattande beskrivning	6
Beskrivning och historik.....	7
Kyrkomiljön	7
Kyrkobyggnaden	7
Historik.....	9
Kulturhistorisk karakterisering och bedömning	13
Sammanfattning.....	13
Händelsehistorik	14
Referenser.....	18
Tryckta källor	18
Arkiv.....	18
Tekniska och administrativa uppgifter	18

Utdrag ur ekonomiska kartans blad Nye 6F1d, 1993.

Inledning

Bakgrund och omfattning

På uppdrag av Bäckseda-Korsberga kyrkliga samfällighet har Jönköpings läns museum utfört en kulturhistorisk inventering och karakterisering av Nye kyrka. Arbetet har utförts i samband med upprättande av vård- och underhållsplan för kyrkobyggnaden och ska ingå som en del av detta. I Bäckseda församling har vård- och underhållsplanen upprättats av KBR Sivert Holmberg. Arbetet bekostades av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades och avslutades under 2006, den gäller för kyrkobyggnader som är anlagda före 1939 eller omfattas av Kulturminneslagen och som fortfarande är i bruk. Rapporten omfattar en genomgång av kyrkobyggnadens historik, beskrivning av exteriör och interiör och en beskrivning av dess kulturhistoriska värde. Antikvarie Mattias Sörensen vid Jönköpings läns museum har varit rapportansvarig.

Karakteriseringens syfte

Syftet med karakteriseringen är att öka kunskapen om det kulturhistoriska arv som kyrkobyggnaden bär på. Mer konkret ska arbetet ligga till grund för de vård- och underhållsplaner som ska tas fram av varje församling och som är en förutsättning för att efter 2006 kunna söka kyrkoantikvarisk ersättning från stiftet. Rapporten ska också kunna ingå i länsstyrelsens och läns museets underlagsmaterial vid beslut i ärenden som berör kyrkobyggnaderna.

Uppläggning och rapport

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering och en arkivsökningsdel. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsstyrelsens arkiv över ärenden, med kopior från ATA:s arkiv i Stockholm. Jönköpings läns museum har också ett arkiv över handlingar och pressklipp mm. Befintlig hembygds litteratur har använts i förekommande fall. Arkivuppgifterna utgör således en sammanfattning av genomgångna arkiv och omfattar inte en komplett beskrivning av händelser i kyrkans byggnadshistoria.

Rapporten är upplagd med en inledande kort sammanfattning, en beskrivning av kyrkomiljön och historiken i löpande text samt en beskrivning av kyrkans nuvarande utseende. Därefter följer den kulturhistoriska värderingen och bedömningen, och sist en händelsehistorik med händelser listade i kronologisk följd.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen har gjorts av Jönköpings läns museum i samarbete med länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkas egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkor i stiftet och landet. Den kulturhistoriska värderingen och bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda byggnadsdetaljer utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför varje planerad förändring eller större underhållsåtgärd skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån det kulturhistoriska värdet tas beslut om vilka åtgärder som får företas samt vilka som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

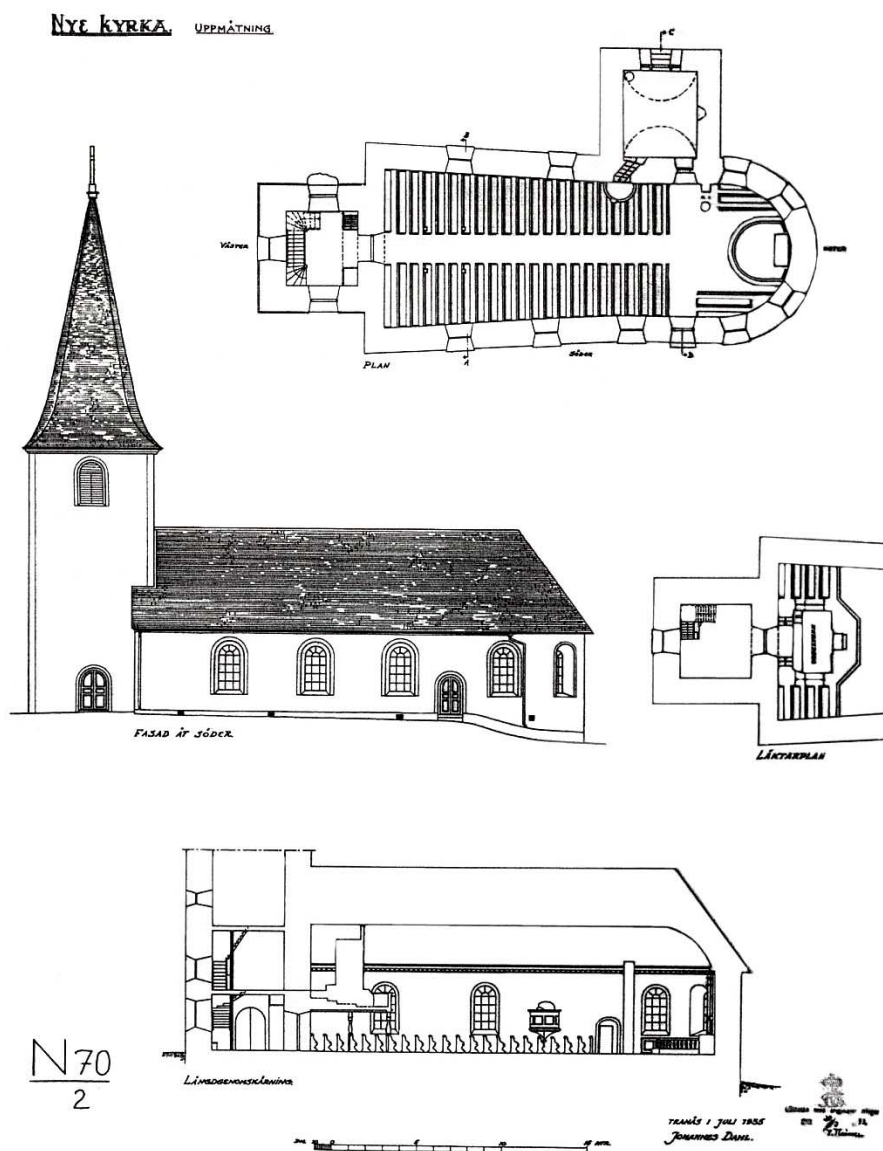
Denna rapport ska finnas tillgänglig på Växjö stift, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköpings läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Sammanfattande beskrivning

Fastighetsbeteckning: Nye kyrka

Vetlanda kommun, Bäckseda-Korsberga kyrkliga samfällighet, Nye församling, Växjö stift, Jönköpings län.

Nye kyrka uppfördes ursprungligen på 1200-talet och stora delar av det medeltida murverket återfinns i den nuvarande kyrkans stomme. Tornet tillkom på 1700-talet och byggdes om dagens utseende fick tornet på 1800-talet. Kyrkan utvidgades under 1800-talet mot öster då koret fick sin halvrunda form. Kyrkans exteriör präglas idag av en medeltida karaktär som tar sig uttryck i den spetsiga tornspiran och spånklädda takytorna. Invändigt har kyrkorummet en nyklassiserande gestaltning som bärs främst av dess bänkinredning, altaranordning, predikstol samt orgeln och läktaren.

Uppmåtningsritning upprättad av arkitekt Johannes Dahl, Tranås, 1935. (JLST)

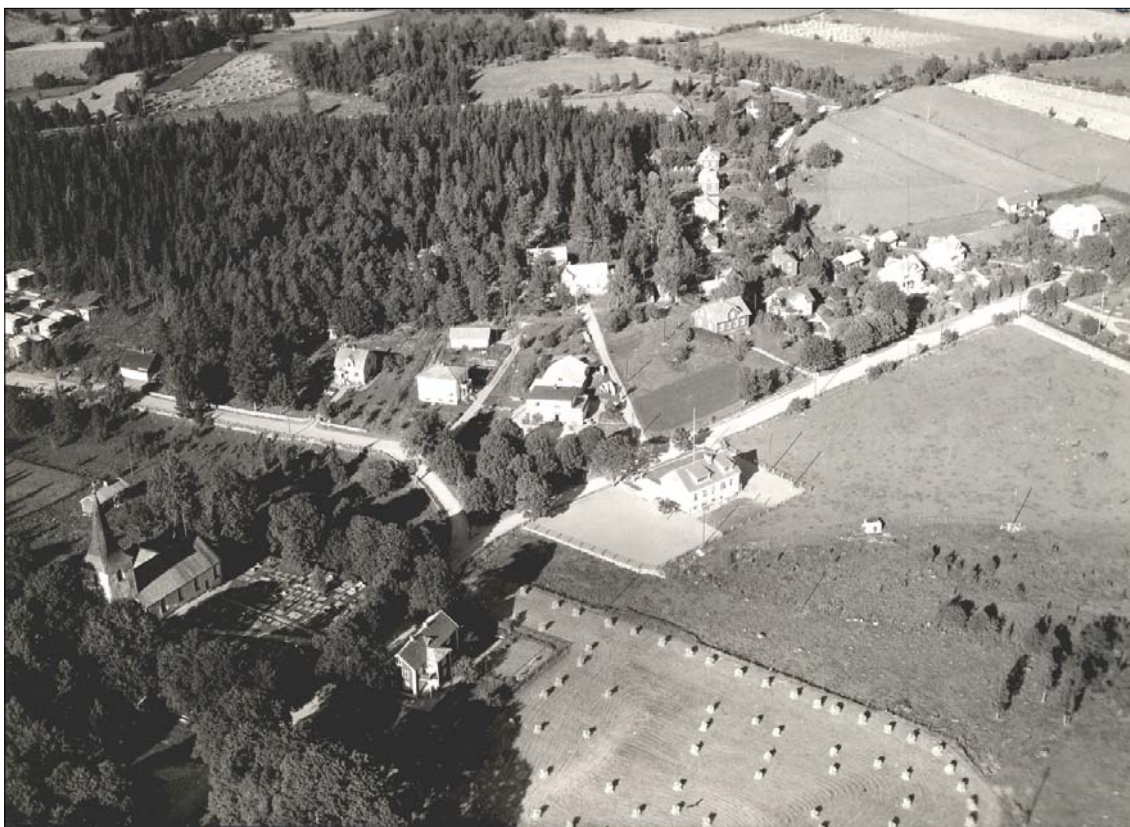
Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Nye ligger strax sydöst om Vetlanda och präglas av en starkt bruten höglundsbygd med krön- och lidbebyggelse. En hällkista och ett tiotal bronsåldersrösen är kända. En mindre borggruin kan vara medeltida. Ortnamnet (1402 innan Nyokirkio sokn) betyder ”den nya kyrkan” och är givet i förhållande till kyrkbyns och troligen även socknens gamla namn Mörsebo (1290 de ... Myrisbodom).

Nye kyrkby omfattar förutom kyrkan även sockenstuga, prästgård och f.d. skolbyggnad, nuvarande hembygdsgård. Sockenstugan är i sitt ursprung från andra hälften av 1700-talet och har blivit tillbyggd med en våning under 1800-talet. Prästgården och skolan uppfördes under de första decennierna på 1900-talet. Till hembygdsgården ingår även en ryggåsstuga som flyttades i mitten av 1900-talet.

Kyrkogården har utvidgats vid flera tillfällen och omgärdas av naturstensmurar, kallmurade. Gångarna på kyrkogården är grusade och gravkvarteren utgörs av gräsytor med häckar och spridd vegetation.

Flygbild över Nye med kyrkan i nedre hörnet. Bilden är tagen av AB Flygtrafik i början av 1950-talet. (JLM)

Kyrkobyggnaden

Kyrkobyggnaden har östvästlig orientering med ett enskeppigt långhus, torn i väster och kor i öster vidare har kyrkan en vidbyggd sakristian mot norr. Stommen är murad och fasaderna putsade, långhuset och sakristian har sadeltak, koret är rundat i kyrkans hela bredd och tornspiran har en svängd toppform. Kyrkan har medeltida grund men har genomgått flera större ombyggnader sedan byggnadstiden.

Exteriört har kyrkan spritputsade fasader med släta hörn och omfattningar, de spritputsade ytorna har en svagt gul avfärgning medan de släta partierna är

vitkalkade. Sockeln är uppdragen med frilagt murverk. Huvudentrén tornentrén där porten är upptagen i tornkroppens södra sida. Det finns också en sidoentré i långhusets södra sida motstående sakristian vilken även den har entré direkt från kyrkogården. Fönsteröppningarna är rundbågformiga, i tornet finns ett mindre rundfönster och i sakristians gavelnock sitter ett mindre rektangulärt fönster. Alla fönster är tätspröjsade och har järnbågar i både ytter och innerbågarna, de är målade i en grå kulör. Kyrkportarna utgörs av panelklädda bräddörrar som är tjärade eller målade. Kyrkan har tillgänglighetsanpassats så till vida att tornentrén utrustats med en fast ramp. Takytorna är alla täckta med spån som tjärats, tornspiran kröns av ett förgyllt kors.

Vapenhuset har en golvbeläggning av kvadratiska kalkstensplattor. Väggarna är slätputsade med en vit avfärgning. Det finns två mindre förrådsutrymmen anordnade mot kyrkorummet vilka är utförda med släta panelväggar, även under trappan till tornkammaren finns ett förrådsutrymme. Väggytorna är målade i vitt. Taket består av ett blåmålat brädtak. Till kyrkorummet leder en ny pardörr med panelklädnad av ek. Till tornkammaren och orgelläktaren leder en trätrappa som har obehandlade steg, handledaren och vangstyckets utsida är målad i grönt och rött. Tornkammaren har trägolv och tak, vitputsade väggar och till orgelläktaren sitter en grönlaserad dörr. Tornet har putsade ytterväggar och obehandlade träkonstruktioner.

Kyrkorummet är i grunden medeltida och smalt, kyrkan förlängdes under 1800-talet. Golvet har ett trägolv och väggarna är slätputsade med vit avfärgning, på väggarna finns en oljemålad brösthängning. Taket är tunnvalvt med ett blåmålat trävalv. Anslutningen mellan vägg och takvalv utgörs av en profilerad taklist med tandsnitt. Taklisten är målad i rött och gult, marmoreringsmålari. Kring takkronorna är rosetter monterade i takvalvet. Fönstren har rundbågform med gråmålade järnbågar. Till sakristian sitter en järndörr mot kyrkorummet. Sakristian har trägolv och slätputsade väggar och tak, taket är valvslaget. Ytterdörren och dörren till predikstolens uppgång är panelklädda. Fönstren är rundbågformiga och gråmålade.

Mot den västra gaveln finns orgelläktaren som bärs av svartmarmorade pelare. Läktarfasaden är sluten med svartgrön överliggare och ett gulbeige ramverk och marmoreringsmålade fyllningar, marmoreringen är utförd i rött. Orgeln har en enkel klassiserande utformning och är hållen i gulbeige färgskala och förgylld ornamentik. Kyrkans bänkinredning har en sluten karaktär men saknar dörrar till de enskilda bänkraderna. Bänksidorna och fronterna har grönmålade ramverk och fyllningar med marmoreringsmålari i rödgula toner. Insidorna är målade i en skrap röd kulör.

Predikstolen är monterad på den norra väggen med uppgång från sakristian. Predikstolens korg har rund form utan ljudtak, utformningen är tämligen enkel och classicistisk. Korgen har gul grund med rödmålad bas. Fyllningarna är marmoreringsmålade i rödgula toner, listverk och ornamentik är förgyllda. Altarringen är rund och öppen. Dockorna är svarvade och målade i samma gulbeige färgskala som predikstolen och orgeln. Överliggaren har en brungul lasering och knäfallet är skinnklätt. Trägolvet innanför altarringen är något upphöjt och rödmålat. Altaret är utfört av trä och är målat svart. Ovanför altaret sitter en oljemålning föreställande Kristus nedtagning vilken har pilasterinramning, pilastrarna har grönmarmorerade skaft och gult och rött i kapitälerna.

Teckning av Nye kyrka från 1849 utförd av Johannes Magnusson från Nässja. (Bjurgert 1973)

Historik

Av Nye kyrkas tidiga historia vet man mycket litet. De äldsta delarna i den nuvarande kyrkobyggnaden härrör från slutet av 1200-talet då en stenkyrka med rakslutet kor uppfördes på platsen. Sakristian uppfördes sannolikt under 1400-talet och på 1590-talet uppfördes en fristående klockstapel av trä. Samtidigt som klockstapeln tillkom gjordes reparationer på kyrkobyggnaden då det södra takfallets spånbeklädnad lades om. invändigt byggdes en läktare och predikstolen ljudtak pryddes med en målning. År 1597 omkalkades kyrkan utvändigt och 1615 skedde en tillbyggnad av kyrkan då ett vapenhus uppfördes.

Kyrkan mot nordost. På bilden syns rökrören från sakristian och kyrkorummet. Foto okänt. (ATA)

År 1629 lades nytt takspån på kyrkans norra långhustak och invändigt tillkom en ny predikstol. I mitten av 1600-talet införskaffades en ny altartavla med skurna figurer till kyrkan och nya fönster togs upp i den norra långhusväggen vidare utfördes

reparationer av läktaren. År 1670 finns noterat att kyrkan fick en spira, det är oklart huruvida det är en takryttare som åsyftas. Tio år senare kalkades kyrkan både invändigt och utvändigt. I slutet av 1600-talet lades nytt golv in i kyrkan och en ny bänkinredning tillkom, utvändigt lades det södra takfallet om.

I början av 1700-talet togs två fönsteröppningar upp i den södra långhusväggen och en invändigt ommålning genomfördes. Mer omfattande arbeten gjordes 1767 då en om- och tillbyggnad av kyrkan utfördes. Den fristående klockstapeln revs och ersattes med en tornkropp som uppfördes vid kyrkans västra gavel. Två fönsteröppningar togs upp i den norra långhusväggen, lika som gjorts vid den södra. Predikstolen flyttades från södra sidan i kyrkorummet till den norra. År 1775 lades taket om och några år senare ströks taket med rödfärg.

Vy mot orgeln. Målade bröstning och en öppen bänkinredning. Foto Sven Wahlgren 1932. (ATA)

Nya underhållsåtgärder utfördes under åren 1803-04 då nytt ekspån lades på tornet och fasaderna omputsades och kalkades, även invändigt gjordes en ny avfärgning. En större ombyggnad skedde 1832-34 då koret utvidgades och fick en halvrund avslutning och fönsteröppningarna förstörades och fick sitt nuvarande utseende. Under de följande åren lades taket ånyo om och en orgel införskaffades till kyrkan. Orgeln tillverkades av orgelbyggaren August Rosenberg från Vadstena. År 1859 renoverades orgeln av Johannes Magnusson i Lemnhult och kring samma tid tillkom en ny altartavla utförd av målaren F Roselli. Redan 1870 behövde orgeln genomgå nya renoveringsåtgärder vilka utfördes av orgelbyggaren Carl August Johansson, Hovmanstorp. I en beskrivning 1886 omnämns att tornet har en något stympad spira vilket sannolikt är ett resultat av åtgärder som gjordes i samband med att spiran redan 1865 var i behov av reparationer. En stor ombyggnad gjordes 1890 då tornspiran byggdes om och fick sitt nuvarande utseende, samtidigt togs ljudöppningar upp i tornkroppen. Tornet samt det södra långhustaket täcktes med nya ekspån innan takytorna tjärades. En utvändig avfärgning gjordes och en ny dörr och två fönster till sakristian tillkom. Det skedde även stora förändringar av kyrkans interiör där ett nytt golv lades i sakristian. I kyrkorummet plockades golvet upp och de underliggande jordmassorna grävdes ur innan ett nytt trägolv lades på ny trossbotten. Läktarpelarna svarvades om och nya fönster insattes. Innertaket, bänkinredningen, läktaren, predikstolen och dörr- samt fönstersnickerierna ommålades med oljefärg. Ny förgyllning utfördes på predikstolen, altartavlans omfattning och listverken på läktarfasaden. En ny bänkinredning tillkom och möjligtvis gjordes även altarringen ny.

År 1910 belades kyrkans norra takfall med svartmålad järnplåt och 1927 finns beskrivet att den norra sidans tak var plåtklätt och att sakristian hade ett papptak. Vid en stor restaurering 1934-36 efter program av arkitekt Johannes Dahl, Tranås, hade kyrkan spånklädda takytor, det är oklart när detta genomfördes. Vid restaureringen lades taken om och fasaderna putslagades innan de avfärgades. Kyrkan restaurerades även invändigt, en färgundersökning hade utförts 1932 av konservator Sven Wahlgren, Växjö, vilken visade att orgeln hade ett underliggande färgskikt i ljusgrön umbraton och att kalkmålningar fanns på underliggande putsskikt. Kalkmålningarna hade en bottenfärg i blågrått med ram av svarta streck, innanför ramen var vita moln omgivna av fragment av en klar röd färg. Det fanns även ett äldre underliggande måleri i röd kaputmortum. Litet av de resultaten av färgundersökningen togs upp i restaureringen, istället avslutades stora delar av snickerierna innan de ommålades. Väggarna var vid tillfället bemålade med limfärg vilken tvättades ner innan väggarna kalkades. En ny bänkinredning tillverkades och ett nytt golv lades i bänkkvarteren, orgeln renoverades av orgelbyggare Nils Hammarberg, Göteborg. Restaureringen hade som syfte att återskapa lite av det uttryck som kyrkan hade innan ombyggnaden 1890.

Vy mot koret med den klassiserande bänkinredningen. Foto R A Unnerbäck 1969. (ATA)

En ny restaurering gjordes 1953-54 då nytt golv lades i sakristian, vapenhusgolvet belades med kalksten. Ett nytt el- och värmesystem installerades och i samband med det plockades den gamla järnkaminen bort. Väggarna putslagades och kalkades, taket rengjordes och fönsterbågarna ommålades. Korbänkarna plockades vid detta tillfälle. En ny kyrkklocka inköptes 1955 då en medeltida föregångare spruckit. År 1971 lades återigen ett nytt golv i sakristian. Ny skåpsinredning till kom både i sakristian och vid den västra väggen i kyrkorummet, för att göra utrymme till skåpen i kyrkorummet plockades de bakre bänkarna bort och för att ge bättre plats åt kyrkokören togs även de främre bänkarna bort. Snickerierna sågs över och ommålades och altarringen kläddes om.

År 1986-87 genomfördes en restaurering efter program av Leijonborgs arkitektkontor, Huskvarna, och arkitekt Georg Andersson. Utvändigt lades alla spåntak om utom sakristians tak. Fasaderna putslagades och avfärgades och de utvändiga snickerierna ommålades. Invändigt plockades korgolvet upp och bjälklaget isolerades innan den gamla golvet lades tillbaka. Taket och väggarna rengjordes och bänkinredningen renoverades och ytterligare två av de främre bänkarna plockades bort. Altarmålningen och två begravningsvapen konserverades av Jönköpings läns museums konservatorsateljé genom konservator Ola Westerudd. Under 1990-talet lades takytorna om och tjärades och i slutet av samma decennium installerades ett nytt inbrotts- och brandlarm. Å 2001 tillgänglighetsanpassades kyrkans huvudentré efter ritningar av arkitekt Georg Andersson, Holsbybrunn.

Åtgärder som genomförts under senare tid har främst syftat till att komma tillrätta med tekniska och funktionella brister. På bilden syns den tillgänglighetsanpassning som genomfördes 2001. (JLM)

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

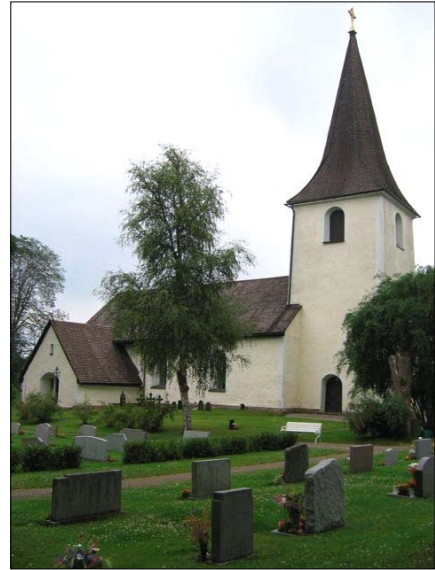
Nye kyrka har medeltida ursprung där långhusets murverk i stort härrör från den tiden, sannolikt är kyrkans takstolar också medeltida. De medeltida delarna utgör omistliga tidsdokument över forna tiders byggnadssätt. Exteriört präglas kyrkan av ett medeltida karaktär vilket tar sig uttryck i den spetsiga tornspiran och de spåntäckta takytorna. Det smala långhuset är också det ett typiskt medeltida drag. Interiört dominerar en nyklassiserande prägel där bänkinredning, predikstol, altaranordning och orgel med läktare är bärande för den nyklassicistiska karaktären. Den invändiga färgsättningen är det främsta yttringen från senare tid.

Kyrkan har genomgått flera förändringar vilka är läsbara i kyrkan och dess inredning. Tornet uppfördes ursprungligen på 1700-talet och fick sitt nuvarande utseende 1867. Av inredningen har det mesta gjorts nytt vid olika tillfällen. Rosenbergsorgeln har sannolikt delar av sitt 1800-talsverk bevarat vilket ger den ett musikhistoriskt värde.

Inventarier tagna ur bruk och förvarade på sekundär plats är viktiga dokument över kyrkans användning i äldre tid.

Sammanfattning

- Kyrkans medeltida delar utgör ett omistligt historiskt dokument.
- Exteriört präglas kyrkan av en medeltida uttryck, invändigt dominerar en nyklassiserande karaktär.
- I kyrkan finns flera tidsskikt utläsbara. De berättar om en 800 årig kontinuitet där förändringarna vittnar om olika tiders skiftande behov och ideal.

Händelsehistorik

S1200t	Nybyggnad Kyrkan uppfördes i slutet av 1200-talet. I den nuvarande kyrkan är det långhuset med kor som är ursprungliga från denna tid. Koret var då rakslutet. (JLST)
1400t	Ändring – tillbyggnad Sakristian uppfördes sannolikt under 1400-talet. (JLST)
1590t	Nybyggnad En fristående klockstapel uppfördes. (JLST)
1590	Vård/underhåll Det södra takfallets spånbeklädnad lades om. Invändigt uppfördes en läktare och baldakinen ovanför predikstolen pryddes med en målning. (JLM)
1597	Vård/underhåll Kyrkan omkalkades utvändigt. (JLM)
1615	Tillbyggnad Ett vapenhus uppfördes. (JLM)
1629	Ändring Norra långhustaket lades om och en ny predikstol införskaffades. (JLM)
1640	Specifika inventarier – altartavla En altartavla med utskurna figurer tillverkades. (JLM)
1656	Ändring Norra långhusväggen fick fönster. Invändigt utfördes reparationsarbeten av läktaren. (JLM)
1670	Ändring Kyrkan fick en spira (takryttare?). (JLM)
1681	Vård/underhåll Kyrkan kalkades invändigt och utvändigt. (JLM)
1696	Ändring Ett nytt golv lades in i kyrkan och en ny bänkinredning tillkom. (JLM)
1698	Vård/underhåll – takomläggning Södra takfallet lades om. (JLM)
1707	Ändring Två fönsteröppningar togs upp i södra långhusväggen. I korfönstret sattes glas. (JLM)
1717	Vård/underhåll – målningsarbete Kyrkan ommålades invändigt. (JLM)
1720-22	Vård/underhåll – målningsarbete De norra delarna ommålades, oklart huruvida detta gällde kyrkans exteriör eller interiör. (JLM)

1767	Ändring – tillbyggnad Klockstapeln revs och en tornbyggnad uppfördes. Två fönsteröppningar togs upp i den norra långhusväggen, lika som den södra. Predikstolen flyttades från södra sidan till den norra. (JLST/JLM)
1775	Vård/underhåll – takomläggning Spån lades på taket. (JLM)
1778	Vård/underhåll – målningsarbete Takyterna rödfärgades. (JLM)
1790	Ändring Dörren mellan predikstolen och sakristian järnbeslogs. (JLM)
1803-04	Vård/underhåll Nytt ekspån lades på tornet och fasaderna omputsades. Invändigt kalkades kyrkan om. (JLM)
1823	Vård/underhåll – målningsarbete Taket rödtjärades. (JLM)
1832-34	Ändring – ombyggnad Koret utvidgades och gavs en halvrund avslutning. Fönsteröppningarna förstörades och sänktes. (JLST/JLM)
1835	Vård/underhåll – takomläggning Taket lades om. (JLM)
1836	Fast inredning – orgel Kyrkans orgel införskaffades. Den byggdes av orgelbyggare August Rosenberg, Vadstena. (JLST)
1837	Vård/underhåll En utvändig renovering utfördes där fasaderna målades och taket tjärades. (JLM)
1859	Fast inredning – orgel Orgeln renoverades av Johannes Magnusson, Lemnhult. (JLST)
1860	Fast inredning – altartavla Altartavlan är utförd av F Roselli. (JLM)
1870	Fast inredning – orgel Orgeln renoverades av orgelbyggare Carl August Johansson, Hovmanstorp. (JLST)
1886	Ändring Tornspiran hade ett något stympat utseende, redan 1865 noterades att spiran var i dåligt skick. (JLM)
1890	Ändring - ombyggnad <i>Exteriör:</i> Den nuvarande tornspiran tillkom detta år, samtidigt togs nya ljudluckor upp i tornkroppen. Tornet och södra långhustaket belades med ekspån och samtliga takytor beströks med tjära. En utvändig avfärgning utfördes och en ny dörr och två fönster togs upp i sakristian. <i>Interiör:</i> Ett nytt golv lades in i sakristian. I kyrkorummet plockades golvet ur och de underliggan-

-
- de jordmassorna bortschaktades. Ett nytt golv lades på ny trossbotten. Läktarpelarna svarvades om och nya fönster sattes in. En invändig ommålning gjordes där väggarna fick en oljemålad bröstning. Innertaket, bänkinredningen, läktaren, predikstolen, fönster och dörrar oljemålades. Ny förgyllning på predikstol, altartavlans ram och listerna i läktarfasaden. En ny bänkinredning tillkom och möjligtvis gjordes även altarringen ny. (JLST/JLM)
- 1910 Ändring
Långhusets norra takfall belades med svart järnplåt. (JLM)
- 1927 Ändring
Några av kyrkans bänkar kortades av. (JLST)
- 1927 Vid denna tid var långhusets norra takfall plåtbeklätt och på sakristan låg ett papptak. (JLM)
- 1931 Konservatorsarbeten
Konservator Sven Wahlgren, Växjö, utförde arbeten på två begravningsvapnen i kyrkan. På orgeln, predikstolen och innerväggarna genomfördes en färgundersökning vilken visade på att orgeln hade ett underliggande färgskikt i en ljusgrön umbraton, predikstolen hade även den samma kulör samt var dess nedre del målad i svart färgton. På innerväggarna fanns kalkmålningar under ett putslager mellan 4-9 centimeter, bottenfärgen gick i blågrått med ram av svarta streck. Innanför ramen var vita moln målade omgivna av fragment av klar röd färg. Under måleriet hittades rester av en äldre färg i röd kaputmortum. (JLST)
- 1934-35 Ändring – restaurering
En utvändig restaurering genomfördes under denna period. Långhusets södra och norra takfall samt sakristians spåntäckning omlades med nya spån. Fasaderna putslagades och omkalkades i en gul kulör. Hörn och omfattningar målades med vit oljefärg. (JLST/JLM)
- 1936 Ändring – restaurering
En invändig restaurering gjordes efter program av arkitekt Johannes Dahl, Tranås. Väggarna putslagades och den befintliga limfägen tvättades ned innan väggarna omkalkades. Innertaket ommålades. En ny bänkinredning gjordes och ett nytt golv lades i bänkkvartaren. Snickerierna avlutades i stor utsträckning innan de ommålades. Orgeln renoverades av Nils Hammarberg, Göteborg. (JLST/JLM)
- 1938 Specifika inventarier – dopfunt
En ny dopfunt utfördes efter ritningar av arkitekt Johannes Dahl, Tranås. (JKPG)
- 1953-54 Ändring – restaurering
En invändig restaurering gjordes. Ett nytt golv lades in i sakristian, i vapenhuset lades ett kalkstensgolv. Nytt el- och värmesystem installerades och den gamla järnkaminen plockades bort. Väggarna putslagades, rengjordes och kalkades. Taket rengjordes försiktigt och fönsterbågar mönjades (de av järn) och målades. Bänkinredningen bättrades och fernissades. Korbänkarna plockades bort. (JLST/JLM)
- 1955 Specifika inventarier – kyrkklocka
En ny klocka införskaffades efter det att en medeltida kyrkklocka spruckit. (JLM)
- 1958 Ändring - restaurering
En yttre restaurering genomfördes där bland annat tornkorset omförgylldes. (JLM)
- 1968 Fast inredning – orgel / Konservatorsarbeten
Rosenborgsorgeln restaurerades av Nils Olof Berg, Uppsala, och altartavlans konserverades. (JLST/JLM)

1971	Ändring Ett nytt golv lades in i sakristian. Ny skåpsinredning gjordes efter ritningar av Johannes Dahls arkitektfirma genom ingenjör Erik Persson, Tranås. De bakre bänkarna plockades bort för den nya skåpsinredningen. De främsta bänkarna borttogs samtidigt. Snickerierna sågs över och ommålades, altarringen kläddes om och ommålades. (JLST/JLM)
1972	Konservatorsarbeten Altartavlan konserverades av konservator Sven Wahlgren, Jönköping. (JLST)
1976	Fast inredning – orgel En kororgel införskaffades. (JLST)
1986-87	Ändring – restaurering En restaurering av kyrkan genomfördes efter ritningar av Leijonborgs arkitektkontor, Huskvarna och arkitekt Georg Andersson. <i>Exteriör:</i> - Takspånen omlades på alla takytor utom sakristian. - Fasaderna putslagades och omkalkades. - Vattenavledning och åskledare m.m. flyttades. - Snickerierna ommålades. <i>Interiör:</i> - Korbjälklaget isolerades, efteråt återmonterades det gamla golvet. - Tak och väggar rengjordes. - Bänkinredningen renoverades och de två främre bänkarna plockades bort. - Altarmålningen och två begravningsvapen konserverades av Jönköpings läns museums konservatorsateljé genom konservator Ola Westerudd. (JLST)
1991-92	Ändring - restaurering En utvändig restaurering genomfördes då torntakets och södra långhustakets spåntäckning lades om och tjärades. Fasaderna omkalkades och snickerierna ommålades. (JLST)
1995-96	Vård/underhåll – takarbeten Spåntaket på norra långhustaket och sakristians tak lades om. (JLST)
1998	Teknisk installation Inbrotts- och brandlarm installerades i kyrkan, enligt offert av Brand & Larmtjänst, Ekenässjön. (JLST)
2001	Ändring Tillgänglighetsanpassning av huvudentrén och installation av automatiska öppnare till ljudluckorna. Enligt förslag upprättat av arkitekt Georg Andersson, Holsbybrunn. (tillstånd) (JLST)

Referenser

Tryckta källor

Bjurgert, H, *Nye kyrka och församling*, Vetlanda 1973

Cinthio, E (red), *Sveriges Kyrkor volym 216: Kyrkobyggnader 1760-1860, del 2*, Uppsala 1993 (SvK)

Erixon, S (red.), *Sveriges bebyggelse Landsbygden Jönköpings län I*, Uddevalla 1952

Jönköpings läns museum, *Kulturminnesvårdsprogram för Eksjö kommun – Del I Kulturhistorisk utredning och bevarandeförslag*, Eksjö 1985

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv (JLM)

Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, med kopior ur ATA:s arkiv (JLST)

Tekniska och administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: B99/06

Beställare: Växjö stift

Fastighetsägare: Bäckseda-Korsberga kyrkliga samfällighet, Svenska kyrkan

Rapportansvarig: Jönköpings läns museum genom Mattias Sörensen

Foto: Mattias Sörensen

Län: Jönköpings län

Kommun: Vetlanda kommun

Fastighetsbeteckning: Nye kyrka

Belägenhet: Ekonomiska kartans blad Nye 6F1d, 1993

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv